

LINUX KOMUTLARI

Emin Islam Tatli

Ekim 2003

Baslik	Linux Komutlari
Yazar	Emin Islam Tatli (eminislam@web.de)
Sayfa Sayisi	22
Hedef Kitle	Orta Düzey Linux Kullanicilari
Tarih	Ekim 2003

Aciklama

Bu döküman orta seviye linux kullanicilari icin sikca kullanılan komutlari aciklamalari ve kullanimlari icermektedir. Komutlari cok detayli anlatimindan ziyade genel kullanım amaclari ve nasil kullanildigi üzerinde yogunlasilmistir. Ayrica bazi komutlar icin örnekler verilerek daha rahat anlasilmasi saglanmaya calisilmistir. Komutlari opsiyon aciklamalari bu dökümanin kapsamindadir. Bu döküman hazirlanirken referans olarak sisemdeki kilavuz sayfalardan (man pages) yararlanilmistir.

Döküman ile ilgili görüslerinizi ve tavsiyelerinizi eminislam@web.de e-posta adresine bildirebilirsiniz.

Komutlar (55)

apropos - arch - bzip2 - bunzip2 - cal - cat - chfn
df - diff - diff3 - du - expand - fdformat - free -
groups - gzexe - gzip - gunzip - id - ispell - kill -
killall - ln - logname - lpr - lprm - lpq - man -
manpath - mount - mtools - pidof - printenv - ps -
quota - rev - sleep - sort - split - stty - su - sum -
tac - tar - touch - uname - uptime - uudecode -
uuencode - vrfy - w - whereis - which - who -
wget

KOMUT LISTESİ

#	Komut Adi
1	apropos
2	arch
3	bzip2
4	bunzip2
5	cal
6	cat
7	chfn
8	df
9	diff
10	diff3
11	du
12	expand
13	fdformat
14	free
15	groups
16	gzexe
17	gzip
18	gunzip
19	id
20	ispell
21	kill
22	killall
23	ln
24	logname
25	lpr
26	lprm
27	lpq

#	Komut Adi
28	man
29	manpath
30	mount
31	mtools
32	pidof
33	printenv
34	ps
35	quota
36	rev
37	sleep
38	sort
39	split
40	stty
41	su
42	sum
43	tac
44	tar
45	touch
46	uname
47	uptime
48	uudecode
49	uuencode
50	vrfy
51	w
52	whereis
53	which
54	who
55	wget

apropos

Kullanım	apropos anahtar_kelime
Acıklama	Komut kilavuz dosyalari (man pages) kendi iclerinde tanım bilgileri icerirler. Bu komut bütün acıklama dosyalarininin tanımlarini tarar ve sayet bu tanımlar ile "anahtar_kelime" arasında bir eslesme var ise eslesilen komutun adini ve tanımlamasini cikti olarak verir.
<pre>linux:~ # apropos killall killall (1) - kill processes by name killall5 (8) - send a signal to all processes. linux:~ #</pre>	

arch

Acilim	architecture
Kullanım	arch
Acıklama	Makine mimarisi hakkında bilgi verir. "uname -m" komutu ile ayni isleve sahiptir.

bzip2

Kullanım	bzip2 [dosya]
Acıklama	Dosyaların sıkıştırılmasını sağlar. Sıkıştırma için Burrows-Wheeler kodlamasını kullanır ve bu kodlama "gzip" komutunun kullandığı Lempel-Ziv kodlamasından daha efektiftir. Dolayısı "bzip2" ile "gzip" e göre daha iyi performans elde edilir.

bunzip2

Kullanim	bunzip2 [dosya]
Aciklama	Burrows-Wheeler kodlamasi ile sikistirilmis dosyalarin acilmasini saglar.

cal

Acilim	calendar
Kullanim	cal [ay] [yil]
Aciklama	Belirtilen ay ve yila ait takvim bilgisini cikti olarak verir. Ay ve yil girdileri opsiyoneldir. Sayet belirtilmez iseler, sistem saatine göre icinde bulunulan aya ait takvim bilgisi gösterilir.

```
linux:~ # cal 9 2000
September 2000
Su Mo Tu We Th Fr Sa
          1  2
 3  4  5  6  7  8  9
10 11 12 13 14 15 16
17 18 19 20 21 22 23
24 25 26 27 28 29 30
linux:~ #
```

cat

Kullanim	cat [dosya]
Aciklama	Dosyalari ardarda siralayarak standart cikisa yazar. Örneğin bir dosyanin icerigini ekrana yazdirabileceginiz gibi, bunun yaninda ayri bir dosyaya ya da yaziciya cikti olarak gönderebilirsiniz.

```
linux:~ # cat deneme
Bu bir deneme mesajidir!
linux:~ # cat deneme > denemeKopya
linux:~ #
```

chfn

Acilim	change finger
Kullanim	chfn
Aciklama	/etc/passwd dosyasinda tutulan kullanıcı ile ilgili bazı bilgilerin degistirilmesini saglar. Bu bilgiler; kullanıcı tam adi, oda numarası, is tel. numarası ve ev tel. numarasından oluşur.

df

Kullanim	df
Aciklama	Diskin kullanım durumu ile ilgili rapor verir.
<pre>linux:~ # df Filesystem 1K-blocks Used Available Use% Mounted on /dev/hda8 4931764 3089356 1842408 63% / /dev/hda1 5114684 1954580 3160104 39% /windows/C /dev/hda5 5114684 255900 4858784 6% /windows/D /dev/hda6 4088532 403512 3685020 10% /windows/E shmfs 62516 0 62516 0% /dev/shm linux:~ #</pre>	

diff

Acilim	difference
Kullanim	diff [dosya_1] [dosya_2]
Aciklama	"dosya_1" ve "dosya_2" yi satir satir karsilastirip farkli satirlari belirler.

diff3

Acilim	difference3
Kullanim	diff [dosya_1] [dosya_2] [dosya_3]
Aciklama	"dosya_1", "dosya_2" ve "dosya_3" ü satir satir karsilastirip farkli satirlari belirler.

du

Acilim	disk usage
Kullanim	du [dosya klasör]
Aciklama	Girdi olarak "dosya" verilirse sadece o dosyanin büyüklüğünü verir. Sayet girdi, "klasör" olursa rekürsif calisarak bütün alt dosyalar ve klasörlerin disk üzerinde kapladigi alana dair özet rapor cikti olarak verilir.

expand

Kullanim	expand [dosya]
Aciklama	Verilen girdideki tab karakterlerini bosluk karakterine cevirisir.

fdformat

Kullanim	fdformat aygit
Aciklama	Düsük seviye floppy disk formatlama islevini görür.

free

Kullanım	free
Acıklama	Sistemdeki kullanılan ve bos olan bellek miktarini gösterir.
<pre>linux:~ # free total used free shared buffers cached Mem: 125032 119336 5696 0 14660 57504 -/+ buffers/cache: 47172 77860 Swap: 257000 24808 232192 linux:~ #</pre>	

groups

Kullanım	groups [kullanici]
Acıklama	Verilen "kullanici"nin ait oldugu guruplari listeler. Sayet bir kullanici belirtilmedi ise, o anda komutu calistirilan aktif kullanici girdi olarak alinir.

gzexe

Kullanım	gzexe [-d] exe_dosya
Acıklama	Calistirilabilir dosyalarin sikistirilamasi ya da sikistirilmis calistirilabilir dosyalarin acilmasini saglayan bir komuttur.

gzip

Kullanım	gzip [dosya]
Acıklama	Dosyalarin sikistirilmasini saglar. Sikistirma icin Lempel-Ziv kodlamasini kullanir.

gunzip

Kullanim	gunzip [dosya]
Aciklama	Lempel-Ziv kodlamasi ile sikistirilmis dosyalarin acilmasini saglar.
<pre>linux:~ # gzip -c deneme > deneme.gz linux:~ # gunzip deneme.gz gunzip: deneme already exists; do you wish to overwrite (y or n)? y linux:~ #</pre>	

id

Kullanim	id [kullanici]
Aciklama	"kullanici"nin kullanici ve gurup id lerini cikti olarak verir.
<pre>linux:~ # id root uid=0(root) gid=0(root) groups=0(root) linux:~ #</pre>	

ispell

Kullanim	ispell
Aciklama	Ingilizce kelimelerin sintaktik kontrolünü yapar. Sayet kelime yanlis girildi ise alternatif çözümleri sunar.
<pre>linux:~ # ispell @(#) International Ispell Version 3.2.06 08/01/01 word: association how about: association word: open office ok ok word: linux:~ #</pre>	

kill

Kullanim	kill [sinyal] [islem_id]
Aciklama	“islem_id” sinin belirttiği isleme belirtilen sinyali gönderir. Gönderilebilecek sinyallerin listesi için “kill -l” komutu kullanılabilir. Yine “islem_id” sini öğrenmek için “ps -aux” komutu ya da “pidof” komutu kullanılabilir. Örneğin id si 200 olan bir işlemi sonlandırmak için “kill -9 200” komutu kullanılmalıdır.
<pre>linux:~ # kill -l 1) SIGHUP 2) SIGINT 3) SIGQUIT 4) SIGILL 5) SIGTRAP 6) SIGABRT 7) SIGBUS 8) SIGFPE 9) SIGKILL 10) SIGUSR1 11) SIGSEGV 12) SIGUSR2 13) SIGPIPE 14) SIGALRM 15) SIGTERM 17) SIGCHLD 18) SIGCONT 19) SIGSTOP 20) SIGTSTP 21) SIGTTIN 22) SIGTTOU 23) SIGURG 24) SIGXCPU 25) SIGXFSZ 26) SIGVTALRM 27) SIGPROF 28) SIGWINCH 29) SIGIO 30) SIGPWR 31) SIGSYS 32) SIGRTMIN 33) SIGRTMIN+1 34) SIGRTMIN+2 35) SIGRTMIN+3 36) SIGRTMIN+4 37) SIGRTMIN+5 38) SIGRTMIN+6 39) SIGRTMIN+7 40) SIGRTMIN+8 41) SIGRTMIN+9 42) SIGRTMIN+10 43) SIGRTMIN+11 44) SIGRTMIN+12 45) SIGRTMIN+13 46) SIGRTMIN+14 47) SIGRTMIN+15 48) SIGRTMAX-15 49) SIGRTMAX-14 50) SIGRTMAX-13 51) SIGRTMAX-12 52) SIGRTMAX-11 53) SIGRTMAX-10 54) SIGRTMAX-9 55) SIGRTMAX-8 56) SIGRTMAX-7 57) SIGRTMAX-6 58) SIGRTMAX-5 59) SIGRTMAX-4 60) SIGRTMAX-3 61) SIGRTMAX-2 62) SIGRTMAX-1 63) SIGRTMAX linux:~ #</pre>	

killall

Kullanim	killall [islem_adi]
Aciklama	İslemleri adlarini kullanarak sonlandirmayi saglar.

ln

Acilim	link
Kullanim	ln [-s] hedef [link_adi]
Aciklama	Hedef dosyaya bir baglanati kurar. Baglanti adi icin sayet belirtildi ise "link_adi" parametresi kullanilir. Eger belirtilmedi ise "hedef" in adi baglanti adi olarak kullanilir. Iki türlü baglanti türü mümkündür: "symbolic" ve "hard". "Symbolic" baglantida hedef dosyaya isaret eden bir referans yeni dosya olusturulur ve hedef dosyaya ulasmak istendiginde bu referans dosya üzerinden hedef dosya belirlenir. Fakat silme islemi esnasinda ise hedef dosya yerine referans dosya silinir. "Hard" baglantida ise hedef ve referans dosya ayni inode numarasina sahiptirler, bir baska degisle ayni dosyalardir. Örneğin referans dosya yi sildiginizde hedef dosyada silinecektir.
<pre>linux:~ # ln -s /home/shared shared linux:~ # ll shared* lrwxrwxrwx 1 root root 12 2003-10-06 01:16 shared -> /home/shared linux:~ #</pre>	

logname

Kullanim	logname
Aciklama	Sisteme giris yaptiginiz kullanıcı adini verir.

lpr

Kullanim	lpr [-P hedef] [dosya]
Aciklama	Belirtilen hedefteki yaziciya "dosya" yi cikti alınmak üzere gönderir.

lprm

Kullanım	lprm [-] [hedef_yazici] [görev_id]
Acıklama	Sayet "-" parametresi ile birlikte kullanildi ise "hedef_yazici" daki bütün görevleri iptal eder. Spesifik bir görev için ise "görev_id" belirlenebilir.

lprq

Kullanım	lprq [-P hedef_yazici]
Acıklama	Belirtilen "hedef_yazici" daki yazdirilacak dökümanların sirali listesini verir.

man

Kullanım	man dosya
Acıklama	Sistem komutlari ve fonksiyonlari ile ilgili kilavuz sayfalara bu komut sayesinde ulasabilirsiniz. "dosya" parametresi bir programa, uygulamaya ya da fonksiyona karsilik gelmelidir.

manpath

Kullanım	manpath
Acıklama	"man" komutu ile ulastiginiz kilavuz sayfalarinin sistemde bulunduđu yolu belirler.

mount

Kullanım	mount [-t tip] [aygit] [klasör]
Acıklama	Belirtilen “aygit” daki dosya sistemi “klasör” parametresinin isaret ettigi yere baglanir. Örneğin floppy diskinize erismek istiyorsanız onu sisteme “mount” komutu ile baglamaniz gerekmektedir. Bu islem su sekilde yapilabilir: “mount /dev/fd0 /floppy”.

mtools

Kullanım	mtools
Acıklama	Unix sistemlerin MS-Dos dosya sistemindeki dosyalar üzerinde calisabilmesini saglamak için tanimlanmis olan komutlari listesi mtools komutu ile listelenir. Bu komutlarla bir nevi MS-Dos emülatörü olusturulmustur. Belli MS-Dos komutlari bir Unix eslenigi vardir. Örneğin MS-Dos daki “dir” komutunun karsiligi mtools listesinde “mdir” komutudur. Bu komutlar zincirinin ana hedefi floppy disk üzerinde islemler yapmaktir. Sayet /etc/mtools.conf ayar dosyaniz gerekli ayarlamalari iceriyorsa, bu komutlari calistirmek için diski “mount” etmenize gerek yoktur.

```
linux:~ # mtools
Supported commands:
mattrib, mbadblocks, mcat, mcd, mcopy, mdel, mdeltree, mdir
mdoctorfat, mdu, mformat, minfo, mlabel, mmd, mmount, mpartition
mrd, mread, mmove, mren, mshowfat, mtoolstest, mtype, mwrite
mzip
linux:~ #
```

pidof

Acilim	process id of
Kullanim	pidof program
Aciklama	Sayet belirtilen "program" sisemde aktif ise bu programin islem_id si cikti olarak verilir.

printenv

Acilim	print environment
Kullanim	printenv [cevre_degiskeni]
Aciklama	Belirtilen "cevre_degiskeni" nin degerini verir. Sayet "cevre_degiskeni" belirtilmez ise bütün "cevre_degiskenleri" nin degerleri listelenir.

ps

Kullanim	ps
Aciklama	Sistemde aktif olan islemlerle ilgili bilgi verir.
<pre> linux:~ # ps -aux USER PID %CPU %MEM VSZ RSS TTY STAT START TIME COMMAND root 1 0.1 0.0 448 76 ? S 15:38 0:04 init root 2 0.0 0.0 0 0 ? SW 15:38 0:00 [keventd] root 8 0.0 0.0 0 0 ? SWN 15:38 0:00 [ksoftirqd_CPU0] root 9 0.0 0.0 0 0 ? SW 15:38 0:01 [kswapd] root 10 0.0 0.0 0 0 ? SW 15:38 0:00 [bdflush] root 11 0.0 0.0 0 0 ? SW 15:38 0:00 [kupdated] root 12 0.0 0.0 0 0 ? SW 15:38 0:00 [kinoded] root 16 0.0 0.0 0 0 ? SW 15:38 0:00 [mdrecoveryd] root 19 0.0 0.0 0 0 ? SW 15:38 0:00 [kreiserfsd] root 71 0.0 0.0 0 0 ? SW< 15:38 0:00 [lvm-mpd] root 257 0.0 0.0 0 0 ? SW 15:38 0:00 [khubd] at 274 0.0 0.0 1400 104 ? S 15:38 0:00 /usr/sbin/atd root 389 0.0 0.0 0 0 ? SW 15:38 0:00 [eth0] root 445 0.0 0.0 1476 4 ? S 15:38 0:00 /sbin/dhcpd -H -D -N </pre>	

quota

Kullanım	quota
Acıklama	Kullanıcıların disk kullanım ve limitleri hakkında bilgi verir.

rev

Acilim	reverse
Kullanım	rev [dosya]
Acıklama	"dosya" daki her satırı tarar ve her satırdaki karakterleri tersten sıralayarak standart çıktıya yazar.

```
linux:~ # cat deneme
12345
linux:~ # rev deneme
54321
linux:~ #
```

sleep

Kullanım	sleep süre [süre_tipi]
Acıklama	Süre ile belirlenen zaman boyunca işlem yapmadan beklenmesini sağlar. Süre sonunda otomatikmen sonlanır. "süre_tipi" değişkeni "s", "m", "h", "d" değişkenlerinden biri olabilir ve sırasıyla saniye, dakika, saat ve gün e karşılık gelmektedir.

sort

Kullanim	sort [dosya]
Aciklama	"dosya" daki satirlari alfabetik siraya dizerek standart ciktiya yazar.
<pre>linux:~ # cat deneme a c b linux:~ # sort deneme a b c linux:~ #</pre>	

split

Kullanim	split [ayirma_türü] dosya [yenidosya_önadi]
Aciklama	"dosya" yi "ayirma_türü"nde belirtilen özelliklere göre farklı dosyalara ayırır. Yeni oluşturulan dosyalara ön ad tanımlanmadı ise default olarak "xx" atanır. "ayirma_türü" olarak byte sayısı, satır sayısı, karakter sayısı girilebilir.

stty

Kullanim	stty
Aciklama	Terminal özelliklerini değiştirmeyi ve listelemeyi sağlar.

su

Acilim	switch user
Kullanım	su [kullanici]
Acıklama	Gecici bir süre o anki aktif kullancidan belirtilen "kullanici" ya gecisi saglar. Kullanimina örnek olarak; normalde sisteme root olarak girmek tavsiye edilmez. Bunun yerine normal bir kullanıcı adıyla sisteme giriş yapıp, root izni gerektiren bir işlem yapmak istendiğinde "su root" komutu ile geçici root hakkına sahip olma tercih edilir. Sayet "kullanici" belirtilmez ise, yani sadece "su" komutu çalıştırılırsa bu "su root" ile aynı etkiye sahiptir.

sum

Kullanım	sum [dosya]
Acıklama	"dosya" nin 16-bitlik checksum ini ve kaç blok tan meydana geldiğini hesaplar. Her bir blok 1024-byte a karşılık gelmektedir.

tac

Kullanım	tac [dosyalar]
Acıklama	"cat" komutu ile aynı işlevi görür. Tek fark "cat" işleme ilk satırdan başlarken "tac" son satırdan başlar.

tar

Kullanım	tar [arsiv] [arsivlenecek_dosya]
Acıklama	<p>Dosyaların birarada paketlemesini yapıp arşiv oluşturmayı ve var olan bir arşivden dosyaların geri alınmasını sağlar. Oluşturulan arşivlerin uzantisi “.tar” şeklindedir. Genellikle oluşturulan arşivler yer kazanmak amacı ile sıkıştırıp saklanmaktadır.</p> <p>Örnekler:</p> <p>1) dosya_1 ve dosya_2 dosyalarından dosyaArsivi isiminde bir arşiv oluşturmak için:</p> <pre>linux:~ # tar -cf dosyaArsivi.tar dosya_1 dosya_2 linux:~ # █</pre> <p>2) Arşivden dosyaları geri almak için:</p> <pre>linux:~ # tar -xf dosyaArsivi.tar linux:~ # █</pre>

touch

Kullanım	touch [dosya]
Acıklama	“dosya” nin erişim ve değiştirilme zamanlarını o anki zamana göre değiştirmeyi sağlar.

uname

Kullanim	uname
Aciklama	Sistem bilgilerini listeler. Bu bilgiler makine donanim tipi, network hostadi, isletim sistemi ve islemci tipi ile ilgili bilgilerdir.
<pre>linux:~ # uname -a Linux linux 2.4.19-4GB #1 Fri Sep 13 13:14:56 UTC 2002 i686 unknown linux:~ #</pre>	

uptime

Kullanim	uptime
Aciklama	Sistemin ne kadar süreden beri kesintisiz calistigina dair bilgi verir. Listelenen bilgiler sunlari ibarettir: o anki saat, ne kadar süredir sistem calisiyor, sistemdeki aktif kullanıcı sayisi, gecen 1, 5 ve 15 dakikadaki sistemin yük ortalamasi
<pre>linux:~ # uptime 6:31pm up 2:53, 5 users, load average: 0.17, 0.21, 0.13 linux:~ #</pre>	

uudecode

Acilim	Unix2Unix decode
Kullanim	uudecode [dosya]
Aciklama	ASCII formatinda kodlanmis bilginin tekrar orjinal haline kodlanmasini saglar.

uuencode

Acilim	Unix2Unix encode
Kullanim	uuencode [dosya]
Aciklama	Sadece ASCII kodlamasini destekleyen network medyasi icin binary dosyalarin ASCII formatinda kodlanmasini saglar.

vrfy

Acilim	verify
Kullanim	vrfy [e-posta]
Aciklama	E-posta hesaplarinin gecerliligini test eder.

w

Kullanim	w [kullanici]
Aciklama	Sistemde kimin aktif oldugunu ve ne yaptigini listeler.

whereis

Kullanim	whereis komut
Aciklama	"komut" a ait calistirilabilir dosya, kaynak dosya ve kilavuz dosyalarin sistemdeki yerini belirler.

which

Kullanim	which shell_komutu
Aciklama	"shell_komutu" nun tam yolunu belirler.

who

Kullanım	who
Acıklama	Sistemde kimin aktif olduğunu listeler.

wget

Kullanım	wget URL
Acıklama	İnternette dosya indirmek için kullanılır. HTTP, HTTPS ve FTP protokollerini destekler. Örneğin bir sitenin tümünü indirmek istiyorsanız “wget -m site_adresi” komutu işleminizi gerçekleştirecektir.